

Dr. sc. Aleksandra MAGANIĆ,
redovita profesorica
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
amaganic@pravo.hr

UDK 341.645:341.231.14]:347.952(4-6EU)
347.952
342.72/73

Izvorni znanstveni članak
Rad stigao: 21. svibnja. 2024.
Rad prihvaćen: 7. lipnja 2024.

Dr. sc. Marko BRATKOVIĆ, docent
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
marko.bratkovic@pravo.hr

UČINKOVITOST OVRHE U PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Sažetak: Učinkovitost je ovrbe, moglo bi se reći, lakmusov papir za opću učinkovitost (građanskog) pravosuđa. Bogata praksa Europskog suda za ljudska prava o postulatima učinkovite ovrbe pravomoćnih, obvezujućih sudskih odluka okosnica je ovog rada. Zajedničko je obilježje tih predmeta da podnositelji zahtjeva nisu mogli (u cijelosti) ostvariti svoju tražbinu neovisno o tome što su njihove tražbine bile zasnovane na pravomoćnim i ovršnim sudskim odlukama. Poznavanje prakse Strazburškog suda važno je jer može prevenirati potencijalne povrede temeljnih ljudskih prava. Ilustrativni slučajevi u kojima je Strazburški sud odlučivao o učinkovitosti ovrbe u Bosni i Hercegovini upućuju na to da dugotrajna nemogućnost ostvarivanja tražbine nije samo povreda suđenja u razumnom roku nego i povreda prava na sud jer dovodi u pitanje smisao pravne zaštite koja se u postupku pruža. Osim toga, nijedna se država, pa tako ni Bosna i Hercegovina, ne može pozvati na nedostatak provačunskih sredstava kao opravdan razlog za nepostupanje u skladu s pravomoćnim sudskim odlukama. Podnositelje koji su stekli ovršne naslove protiv države ne bi se trebalo upućivati na vođenje ovršnih postupaka jer im se na taj način nameće nerazmjerni teret. Na sistemske nedostatke u uređenju ovrbe država bi trebala reagirati odgovarajućim općim mjerama.

Gljučne riječi: ovrba, Strazburški sud, učinkovitost ovrbe, pravo na pravičan postupak, pravo na mirno uživanje vlasništva

1. Uvod

Europski sud za ljudska prava je protiv Bosne i Hercegovine od 2002., otkad i nju obvezuje Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu: Konvencija), do kraja 2023. godine donio ukupno 142 presude. U njih 110 utvrdio je povredu nekog od konvencijskih prava. Upada u oči da je u njih čak 53 Sud utvrdio povredu prava na učinkovitu ovrhu obvezujućih sudskih odluka (*non-enforcement*)¹ u okviru čl. 6. st. 1. Konvencije.² Veći broj takvih povreda, u apsolutnim iznosima, imaju samo Rusija, Srbija, Turska i Rumunjska.³ Kao što se zlato u vatri kuša, tako se u učin-

¹ *Violations by Article and by State* dostupno na https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2022_ENG.pdf i <https://www.echr.coe.int/d/stats-violation-2023-eng>. Svim mrežnim izvorima pristupljeno je 20. svibnja 2024.

² Valja napomenuti da neučinkovita ovrha (*non-enforcement*) može dovesti (i) do povrede prava na mirno uživanje vlasništva iz članka 1. Protokola 1. uz Konvenciju. Tim je slučajevima u ovom radu ipak posvećena manja pozornost, tek ako je Sud uz povredu čl. 6. Konvencije utvrdio i tu povredu konvencijskog prava.

³ *Ibid.* Protiv Republike Hrvatske do kraja 2023. donesene su ukupno 533 presude, među kojima je u njih 430 utvrđena povreda nekog od konvencijskih prava. U sedam njih utvrđena je povreda prava na učinkovitu ovrhu.